Euroopa Liidu
Teataja

ET
C-seeria

C/2025/3474

16.7.2025

Euroopa Regioonide Komitee resolutsioon „2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika vahehindamine“

(C/2025/3474)

Võttes arvesse

— Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 164, 174, 175, 177, 178 ja 307;

— komisjoni teatist Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Ajakohastatud ühtekuuluvuspoliitika: vahehindamine“ – COM(2025) 163 final;

— Euroopa Komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames – COM(2025) 123 final;

— Euroopa Komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2021/1057, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+), seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks – COM(2025) 164 final;

— Euroopa Regioonide Komitee praegust seisukohta, mida on eelkõige väljendatud arvamuses „Mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 läbivaatamine ja muutmise ettepanek“, resolutsioonis „Piirkondlik erakorraline ülesehitustoetus (RESTORE) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames võetavad meetmed loodusõnnetustes kannatada saanud liikmesriikidele abi andmiseks“ ning arvamuses „Uuendatud 2027. aasta järgne ühtekuuluvuspoliitika, milles ei jäeta kedagi kõrvale“,

ning arvestades järgmist:

— ühtekuuluvuspoliitika õigusraamistikus on sätestatud, et vahehindamine peab põhinema hinnangutel ja kohandatava summa jaotust puudutavatel ettepanekutel, mis tuleb esitada 31. märtsiks 2025, ning korraldusasutused on vastavad hinnangud ja ettepanekud selle alusel juba esitanud;

— ühtekuuluvuspoliitika peamine ülesanne on tugevdada territoriaalset, majanduslikku ja sotsiaalset ühtekuuluvust Euroopa Liidus kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 174. Mis tahes meetmete puhul ühtekuuluvuspoliitika vahendite ümberjaotamiseks tuleb seda eesmärki silmas pidada ja sellised meetmed ei tohi vähendada poliitika suutlikkust saavutada oma pikaajalisi eesmärke;

— eelarve jagatud täitmise, mitmetasandilise valitsemise ja partnerluse põhimõte ning kohapõhine lähenemisviis on ühtekuuluvuspoliitika nurgakivid. Seepärast tuleb kõik otsesed või kaudsed meetmed ühtekuuluvuspoliitika tsentraliseerimiseks kindlalt tagasi lükata;

— kaasseadusandjad on palunud komiteel esitada oma seisukoht väga lühikese tähtaja jooksul, mis ei võimalda komiteel koostada arvamust, vaid üksnes vastata kiireloomulise resolutsiooni vormis,

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE (edaspidi „komitee“)

1. nõustub Euroopa Komisjoniga, et toetust on vaja nii praegustele kui ka eelseisvatele ELi prioriteetidele, nagu konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamine, kaitse, taskukohane eluase, energiasüsteemi ümberkujundamine, veemajanduse kerksus ja idapoolsete piirialade spetsiifilised probleemid. Komitee tunnustab püüdlust suurendada investeeringuid nendesse kiireloomulistesse prioriteetidesse ja hindab kõrgelt selle ettepaneku vabatahtlikku olemust;

2. juhib tähelepanu sellele, et ühtekuuluvus on aluslepingutes sätestatud üks põhieesmärk ning et 2021.–2027. aasta ühtekuuluvuspoliitika programmidega juba toetatakse investeeringuid, mis hõlmavad paljusid nimetatud valdkondi ja ka muid ELi prioriteete. Samuti rõhutab komitee, et ühtekuuluvuspoliitika raames on ettevalmistamisel täiendavad investeeringud ning et tähtaeg hinnangute ja ettepanekute esitamiseks kohandatava summa lõplikuks jaotuseks nende programmide vahehindamise raames on juba möödas;

3. tunneb heameelt uue võimaluse üle toetada ERFi abil suurte ettevõtete süsinikuheite vähendamise projekte ning selle üle, et lõdvendati tingimusi, mille alusel antakse õiglase ülemineku fondist toetust suurettevõtete elluviidavatele projektidele, võttes arvesse nendelt ettevõtetelt piirkondlikule innovatsioonile ja töökohtade loomisele ülekanduvat mõju, aga ka mõju, mida need projektid võivad avaldada kasvuhoonegaaside heite vähendamisele piirkondades. Komiteel on hea meel ka selle üle, et ESF+ sekkumisvõimalusi laiendati töötajate ja ettevõtete kohandamisele uute tööstusprotsessidega, mis on seotud tootmisvõimsuse süsinikuheite vähendamisega ning oskuste arendamisega julgeoleku ja kaitse valdkonnas;

4. kutsub seepärast Euroopa Komisjoni üles alustama viivitamata nende programmide vahehindamist, mille kohta on hinnangud ja ettepanekud juba esitatud, et vältida viivitusi programmide rakendamisel. See ei tohi piirata korraldusasutuste võimalust esitada muudetud õigusaktide alusel täiendavaid programmimuudatusi, kui nad seda õigeks peavad;

5. märgib, et Euroopa Komisjoni ettepanekutega ei nähta kindlaksmääratud prioriteetide jaoks ette uusi ega täiendavaid rahalisi vahendeid, vaid edendatakse Ühtekuuluvusfondi, ERFi, õiglase ülemineku fondi ja ESF+ raames piirkondadele juba eraldatud summade ümberjaotamist kas ühtekuuluvuspoliitika programmide raames teiste/soodsamate eeskirjade alusel või tsentraalselt hallatavatele vahenditele;

6. kutsub seepärast Euroopa Komisjoni üles pakkuma kiiresti välja reaalsed lisavahendid uute ja praeguste ELi prioriteetide tarvis, vaadates läbi riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad või suurendades rahastamist eelarve jagatud täitmise alla kuuluvate programmide raames, nagu seda tehti ühtekuuluvust ja Euroopa territooriume toetava taasteabi (REACT-EU) puhul. Riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad, sealhulgas vahe-eesmärgid, tuleb läbi vaadata esmajoones riikides, kus need on liiga ambitsioonikad. Muu hulgas juhib ka Euroopa Kontrollikoda oma aruandes tähelepanu vahe-eesmärkide lahknevusele liikmesriikides;

7. kordab oma seisukohta, et tulevane mitmeaastane finantsraamistik tuleks kavandada nii, et see tagaks paindlikkuse ja reageerimisvõime kõigis sammastes ja eelarve täitmise viisides uute prioriteetide ja eriolukordade kontekstis, sealhulgas näiteks integreerides mitmeaastasesse finantsraamistikku algusest peale suurema hädaabifondi ja kriiside tarvis loodud üldise paindlikkusreservi;

8. juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Komisjoni kavandatud muudatused, sealhulgas rahaliste vahendite piiramatu ümberjaotamine ja uute prioriteetide alla kuuluvate projektide soodsam kohtlemine võrreldes olemasolevate kaasrahastamise määradega, võivad viia olukorrani, kus vahendite kättesaadavus uute ja jätkuvate prioriteetide vahel on tasakaalust täiesti väljas. See võib jätta korraldusasutused ja toetusesaajad ilma vahenditest, mida neil on vaja oma kohustuste ja ootuste täitmiseks;

9. märgib, et ettepanek võib mõjutada koguinvesteeringuid ELis, kuna see võimaldab kohaldada 100 % ELi kaasrahastamise määra 40–85 % määrade asemel. Komitee tunnistab siiski, et eelarvepiirangutega piirkondade jaoks on kõrgem ELi kaasrahastamise määr oluline, et hoida ELi rahaline toetus kõrgel tasemel;

10. mõistab küll soovi ergutada investeeringuid, kuid rõhutab, et kaasrahastamise määra suurendamine 100 %-ni kõigi piirkondade puhul toob kõige enam kasu kõige arenenumatele piirkondadele ja jätab vähem arenenud piirkonnad vahenditeta;

11. kutsub liikmesriike üles jätkama riiklikku kaasrahastamist ning säilitama koguinvesteeringud kohalikes ja piirkondlikes omavalitsustes algselt kavandatud ulatuses. Eraldisi mõjutavaid muudatusi tohiks programmides teha üksnes territoriaalsete partnerite nõusolekul kooskõlas partnerluse ja mitmetasandilise valitsemise põhimõtetega;

12. märgib, et ettepanekuga nähakse ette eeskirjade märkimisväärne leevendamine ainult nende prioriteetsete suundade ja eriprogrammide puhul, mille raames kantakse vähemalt 15 % eraldistest üle kindlaksmääratud prioriteetidele. See võib suurendada keerukust (kuna sama programmi prioriteetseid suundi rakendatakse sel juhul erinevate eeskirjade kohaselt) ja aeglustada rakendamist. Komitee juhib ka tähelepanu ohule, et see võib kaasa tuua muudatused, mida põhjendatakse mitte üksnes kohalike ja piirkondlike omavalitsuste potentsiaaliga panustada ELi prioriteetidesse, vaid ka lihtsamate eeskirjadega. Kuna programmitöö periood on lõppjärgus ja kulukohustuste tase kõrge, kutsub komitee Euroopa Komisjoni üles kaaluma programmi vahendite ümberjaotamise puhul praegu lubatud 15 % määra vähendamist ning soovitab sel juhul arvesse võtta ka juba esitatud vahehindamistes pakutud kohandusi, kui need on kooskõlas ELi uute prioriteetidega;

13. kutsub seepärast nõukogu ja Euroopa Parlamenti kui kaasseadusandjaid üles kehtestama selgeid kaitsemeetmeid nende riskide leevendamiseks, kaotades valed stiimulid ja kasutades kõnealust seadusandlikku ettepanekut, et tagada reaalne lihtsustamine ja paindlikkus kõigi ELi piirkondade jaoks. Samuti kutsub komitee üles tagama, et eeskirjade lihtsustamine ei soodustaks rahaliste vahendite kõrvalesuunamist pikaajalistest kestliku arengu eesmärkidest ega kahjustaks projektide keskkonnaalast ja sotsiaalset terviklikkust;

14. nõustub, et investeeringud suurettevõtetesse on olulised konkurentsivõime ja kaitse tugevdamiseks ning süsinikuheite vähendamise kiirendamiseks, kuna need suunavad teadusuuringuid, innovatsiooni, teadmisi ja tehnosiiret oma väärtusahela teistele ettevõtetele, sealhulgas energiamahukatesse tööstusharudesse, kus esineb märkimisväärseid üleminekuprobleeme;

15. rõhutab kooskõlas oma resolutsiooniga „Euroopa Regioonide Komitee prioriteedid aastateks 2025–2030“ väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate, pereettevõtete ja üksikettevõtjate olulist rolli kohalike kogukondade ja kestliku tööhõive tugisambana. Komitee toonitab ka nende rolli suuremate ettevõtete tarne- ja väärtusahelates ökosüsteemis. Komitee tunneb teatavates piirkondades ja linnades hiljuti saadud kogemuste tõttu muret mõningate tehnoloogia- ja muudesse valdkondadesse tehtavate investeeringute pärast, millel võib olla negatiivne mõju ELi strateegilisele autonoomiale;

16. peab kahetsusväärseks, et läbi ei ole viidud ühtegi mõjuhinnangut ega võimaliku territoriaalse mõju hindamist;

17. rõhutab, et ühtekuuluvuspoliitikat tuleb nüüd ja tulevikus jätkuvalt rakendada aktiivse subsidiaarsuse alusel, järgides detsentraliseerimise, mitmetasandilise valitsemise ja partnerluse põhimõtet.

Brüssel, 15. mai 2025

Euroopa Regioonide Komitee

president

Kata TÜTTŐ